

Handläggare

Carola Lindeberg

Länsstyrelsen Skåne

Miljöavdelningen

Helen Thorstensson

skane@lansstyrelsen.se

Skyddsområde för Ekets grundvattentäkt, Örkeljunga kommun, Skåne län

Sveriges geologiska undersökning (SGU) har den 2018-11-01 tagit emot ovanstående ärende för yttrande. Med anledning av detta vill SGU framföra följande.

Övergripande synpunkter

Det är mycket positivt att vattenskyddsområdet ses över och uppdateras utifrån nedlagda brunnar, nya förhållanden i samhället och övrig infrastruktur samt ny kunskap om föroreningars transporterbarhet. Utredningen inkluderar till största delen de undersökningar som behövs för att ge ett tillräckligt underlag att kunna avgränsa ett relevant vattenskyddsområde.

Detaljerade synpunkter

Vattentäkten är lokaliserad i ett område med mycket genomsläppliga sand- och gruslager. Beräkningar visar att grundvattnet transporteras från den yttre gränsen av primära zonen för vattenskyddsområdet in till uttagsområdet på 100 dygn. Då resultatet blir ett relativt litet område med kort geografiskt avstånd mellan uttagsbrunnarna och yttre gränsen av primära zonen, är det lämpligt att det vid hantering av petroleumprodukter och bekämpningsmedel iakttas stort mått av försiktighet även i sekundärt skyddsområde. Varsamhet behöver säkerställas i de tillstånd som krävs för hanteringen enligt förslag till skyddsföreskrifter.

I Tekniska underlaget finns endast en marginell sammanfattning av vattenkemin i råvattnet från provpumpningen år 2009. Underlaget behöver utökas med en utförlig kemisk beskrivning av råvattenkemin, både vad avser antalet parametrar och tidsperiod. Ingående parametrar bör vara parametrar som ingår i SGUs föreskrift 2014:1 om övervakning av grundvatten, samt relevanta parametrar i SGUs föreskrift 2013:2 om miljö kvalitetsnormer och statusklassificering för grundvatten. Relevanta parametrar är de parametrar som kan förekomma i de verksamheter som identifierats som påverkanskällor inom riskbedömningen. Då brunnarna varit i drift under relativt lång tid bör det för flertalet parametrar finnas tillräcklig mängd data att göra tidstrender, medelvärde samt högsta och lägsta värden. Övriga relevanta parametrar behöver analyseras och utvärderas innan definitiv avgränsning av vattenskyddsområdet kan beslutas. Om råvattenkvaliteten visar på förhöjda halter eller uppåtgående trender av någon parameter behöver åtgärder vidtas. En åtgärd kan vara att anpassa föreskrifterna eller utöka området för vattenskyddsområdet, istället för att minska, så som sker nu.

Då delar av både primära och sekundära vattenskyddsområdet är avgränsat utifrån andra faktorer än den beräknade transporttiden för grundvattnet att nå brunnsområdet, kan det vara lämpligt att förtydliga det tekniska underlaget med en karta där gränser för olika transporttider framkommer.

Påverkan på täkten utifrån framtida klimatförändringar bör omfatta både höga flöden och torka. Svämplananalyser (från kartsiktet Vatten och klimat) visar på att brunnsområdena ligger i kanten på området beräknat för 2,5 meters vattennivåhöjning i Pinnån. Risker för påverkan från översvämning i Pinnån bedöms i Tekniska underlaget som liten. Däremot är effekter av torka och vattenbrist inte inkluderad i riskbedömningen. Vid en torka kan sänkratten för vattenuttaget komma att utökas, vilket kan minska transporttiden för grundvattnet till brunnområdet. Effekter av torka bör därmed inkluderas i beräkningar för avgränsning av skyddsområde, alternativt för hantering av olika föroreningsrisker, så som från växtnäring och bekämpningsmedel.

Nitrat är lösligt i vatten och transporteras fort med grundvatten. Nitrat omvandlas under syrefria förhållanden till kvävgas, men i sand- och grus är tillgången på syre relativt god och kväveomvandlingen därmed liten. Det innebär att det finns risk för nitratpåverkan på uttagsvattnet om nitratgödsling och lagring av gödsel tillåts inom vattentäktens närhet.

Det är viktigt att beakta vägens påverkan på vattentäkten, både vad avser salt och dagvatten samt risk för föroreningar från spill och olycka. Även om vägen för nuvarande inte klassificeras till en hög riskfaktor, samt är anlagd med skyddande barriärer och bortförsl av dagvatten, kan förutsättningarna ändras. För att skydda vattentäkten även vid eventuella framtida ombyggnationer är det viktigt att inkludera vägens sträckning inom vattenskyddsområdets primära skyddszon. De begränsningar som följer med att vägen omfattas av föreskrifter för primär skyddszon är rimliga och behöver inte innebära några problem för Trafikverket. Föreskrifterna kan dock ändras så att bitumen (eller annan lagningsprodukt) kan användas med tillståndskrav inom vägsträckningen. Inom tillståndshandlingen får erforderliga skyddsåtgärder vid användningen villkoras. Vad avser bekämpningsmedel finns ingen anledning att detta tillåts för vägsträckningen inom vattenskyddsområdet. Eventuella bestånd av björnlok eller andra ogräs kan omhändertas med fysiska medel inom den begränsade sträckningen som vattenskyddsområdet utgör. Upplag av rensningsmassor från diken kan innebära att föroreningar infiltreras ner i marken i otätat område, och bör därför inte förekomma i närområdet för täkten. Arbetsmaskiner i drift, och därmed under bevakning, kan användas och tillfälligt stanna inom vägnittet, även om vägområdet omfattas av skyddsföreskrifter enligt primär skyddszon. Dock är det inte tillåtet att stanna/parkera fordon obebaktat, tanka eller lagra petroleumprodukter inom vattenskyddsområdet, vilket också framgår av föreskrifterna.

Nuvarande dagvattenhantering från hårdgjorda ytor i samhället sker främst med bortledning till Pinnån. Ett framtida lokalt omhändertagande av dagvatten med till exempel dagvattendammar och fördröjningsmagasin kan innebära mindre risk för föroreningstransporter till Pinnån, men ger ökad risk för påverkan på grundvattenkvaliteten. Även vid förändringar i översiktsplaner och detaljplaner i samhället behövs utredningar om hur dagvattnet kan omhändertas utan att påverka kvaliteten och kvantiteten på grundvattnet.

För områden lokaliserade nära vattentäktens område kan det vara mycket kort transporttid för föroreningen att nå uttagsbrunnarna, framför allt eftersom transporthastigheten ökar ju närmre uttagsbrunnarna grundvattnet kommer. Riskbedömningen som inkluderas i Tekniska underlaget bör kontinuerligt uppdateras och regelbundet följas upp med kemiska analyser i råvattnet av parametrar som kan förekomma i de identifierade verksamheterna som utgör risk för påverkan.

Slutsatser

Det föreslagna vattenskyddsområdet är geografiskt litet, men om vattenkemin visar på låga halter av föroreningar och varsamhet iakttas med spridning och hantering av ämnen som kan innebära risk för förorening, bör det vara tillräckligt. Risk för torra bör inkluderas i riskbedömningen. Väg E4 bör ingå i primärzonen av vattenskyddsområdet, eventuellt med viss revidering av föreskrifterna för att tillåta lagningsmedel. Riskbedömningar inklusive kemiska analyser av parametrar som utgör risk bör kontinuerligt utföras.

Beslut i detta ärende har fattats av tf avdelningschef för Mark och grundvatten Jakob Levén.

I den slutliga handläggningen av ärendet har även statsgeolog Mattias Gustafsson deltagit. Statsgeolog Carola Lindeberg har varit föredragande.

Jakob Levén

Carola Lindeberg